הכא בקטלא עסקינן. תימה דמסמע דקטלא טעמא משום חליצה הוי ל"כ אמאי תני [ב] בתמיתין בסיפא[א] בהדי חוטי צמר ברישא הוי לינה למיתנייה ואומר רש"ל דקטלא נמי דבר אל גוי הוא ויש לחוש דילמא שליף ומחוי ומייתי מתני' ברפוי לחיצה ולכך אין לחוקרו אלא משום תכשיט אבל בריית"א דהכא איירי במיהדק לחיצה למיתם דילמא שלפא אתיה מסירה לפי[ב] אלא תרתי בעלת בשר וא"ל ומאי דוחקיה לחוקמא בריית"א משום חליצה לוקמא בכרפוי ומשום משלפא כמתני' וי"ל דבריית"א משמע ליה דטעמא משום חליצה דומיא דרישא דקתני הכנות יוצאות בחוטין שבאוזניהם דלא מיצטרף[ג] לחיצה למיתם דילמא שלפא ומחוי דפשיטא הוא דמאי נוי שייך בחוטין אלא מיצטרף לאמעיין לאין בו חליצה ואינה מסיכרת בשעת עגילה וה"נ סיפא[ד] טעמא משום חליצה: **תניא נמי הכי בו'.** מדתני [ה] וסרביטין הקבועים בה ולרך לקבוע אפיזיון בסבכה אבל חומרתא דקטיפתא אין קובעין:

אי בבלא דעבדא תנן. מימה[ה] לי כבלא דעבדא תנן אמאי קתני טפי גבי[ו] אשה[ז] וי"ל [ח]דעבי למיתני בסיפא דמתני'[ט] יוצאה בכבול ובפאה נכרית לאחר[י] ופאה נכרית לא שייכא אלא באשה וא"ת אמאי לא תני נמי ברישא פאה נכרית בהדי כבול דאין יוצאין בה לרה"ר ויש לומר דמילתא דפשיטא היא לאסור לצאת בה לרה"ר דודאי משלבה משום דמחכו עלה וא"ת [יא]אי בבלא דעבדא תנן אמאי שרי באחר טפי משאר דבריס אבל אי כיפה של צמר תנן איתא דשרי באחר אלא שלא תתגנה על בעלה כדמפרש עולא לקמן (דף סד:) וי"ל דבבלא דעבדא שרי כדי לעשות בו קורת רוח לרבו שאם היה כל היום בלא כבול אפילו באחר בדבר מועט שיעשה העבד כנגד רבו סבור רבו[יב] שדעתו למרוח בו ואמי לידי קטטה ולקמן [יג]דפיקש"י דבקיפא מודו כ"ע דבבול כיפה של צמר היא[יג] קשה לר"י דהא משמע הכא למ"ד בבבלא דעבדא תנן שרי כיפה של צמר אף לרה"ר[יד]: **אין בה משום בלאים.** פרש"י משום שאינה טווי וריב"א אומר דמשום הכי אין להתיר להתנן [יה]הלבדים אסורין מפני שהן שועין[טו] אלא משום דאיסטמא דבר קשה הוא ובדבר קשה לא אסרו רבנן משום בלאים כדאמר בפרק קמא דבילה (דף טו. ושם) [יז]ר"ל הוא דרך יהושע אבי נמטא גמדא דברס שריא אע"ג דשאר לבדים אסורין אבי שריא לפי שהיא קשה וכן משמע ביומא פרק בא לו (דף פט.) רב אשי אמר בגדי כהונה קשין הן ולכך שרי להציע מתמיהם כי הא דאמר רב הונא בריה דרב יהושע אבי נמטא גמדא דברס שריא ובקשה לר"מ[יח] דאמרינן בפ"ק דערכין (דף ג:) הכל מחיינים בלילת הכהנים ליום ויארגלוס ופריך פשיטא ומשני הכהנים מיצטרף ליה סד"א הואיל[יט] ואיסתרי כלאים לגייהו כו' לא ליחייבי והשתא היכי איסתרי להו והא בגדי כהונה קשין הן וכה"ג ליארגלוס ומשני הכהנים מיצטרף ליה סד"א דדבר שהוא שוע טווי ונוז [ודבדק מלבוש והעלאה] דאסור מן המוזלה אין רך לקשה דבכל ענין אסור מן המוזלה אבל בכלאים דרבנן כגון לבדים שאינם[יח] אלא שוע[יט] שרי בקשין אפילו לבגוד כיון דאין בהו כלאים אלא מדרבנן ובגדי כהונה נמי[כ] כיון דשרי מדאורייתא מ) להציע מתמיהן[כא] כדתניא לא יעלה עליך אבל אתה מותר להציעו תחתיך אבל אמרו חכמים אסור לעשות כן כו' שרי אפילו מדרבנן כיון דקשין הן דבקשין לא גזרו רבנן כלל ובדבר רך נמי היכא דלא שכיח כריכה מותר להציעו תחתיך כגון מרדעת המצוי וכרים וכסתות ומילי אחריני דחשיב במס' כלאים[כב] ועל אותן קושט פוירפוגטס[כג] הסיב ר' יאמר אשם יש בתוכן בגלאי בגדים של אמר ושל פשתן ותתב בהן המתבו שתי תפירות[כה] דאסורין בהעלאה אפילו חוט התפירה של קנבוס או של מצי שלא תתירו כרים וכסתות[כו] אלא בהעלה אבל בהעלאה לא אבל אם אין בתוכן רק גיזי אמר יכול לבשות דמותר אף בהעלאה אמין חוט התפירה מתבטן לבגוד כלל אלא שמתבר ומקרב שני הבגדים של פשתן שהן כסוי הקושט משני צדדין ומתוך כך מתהדק הלמר שבינתיים[כז] ואין זה חיבור לחיבור אריג או תפירה או קשירת חבלים דבמה בהמה: **ואינה מטמאה בנגעים.** קשה לר"י מאי אירע בנגעים אפי' בתמ ושרץ לא מטמא דשבוע לקמן (דף פד.) ואומר ר"י דמטמא בתמ ושרץ דאפילו בקטנים שבהוטין בזב וטמאים בתמ ושרץ אינם מטמא בזב דשיך בה מדרש כמו בכפה לאמר (בלים פרק ס"מ משנה ה) כפה[כח] שנתנתו לס"מ טהור מן המדרס אינו דין שיטמא בתמ ושרץ ובערוך[כט] פי' אינסמל[ל] תמיכה אל בגד מוזהב וקבועין בה אבנים טובות ומרגליות ולפ"ז ניחא דמטמא בתמ ושרצים כשאר תכשיט אבל בנגעים לא שאין הבגד עיקר כ"א הזהב ואבנים טובות ומהאי טעמא נמי אין בה משום בלאים:

בקטלא עסקינן. בגד חשוב לתלות בגואלה כנגד לבה אלא יפול מה שהיא אוכלת על בגדיה ויש לו מקום אבנים כעין שעושים למכנסים ותוחב בו לרועה רחבה ומוצלתו סביב הלרועה שהבגד רחב הרבה וקושרת הלרועה סביב לואלה וחוקרת עלמה בחוזק כדי שתהא בשרה בולטת ותראה בעלת בשר ומתוך שהלרועה חלקה ורחבה אינה מזיקתה: **מכלל דפליגי.** בתמיה והא מ"ק לא אייירי בשעה. שמע מינה בשעה מודה דלא מיהדק על גבי שער: **דילמא.** אלי דאדכר שער: **כשם קאמר לה.** כשם שאתם מודים לי בחוטי שער אודו לי בחוטי צמר (א): **חומרא דקטיפא.** קשר שעושין לרפואות קיטוף עין רע אלא תשלוט: **ופיהו לקמיע מומחה.** דקתני מתני' (ב) ולא בקמיע בזמן שאינו מן המומחה הא מומחה אפיר דמי: **אפוזיינו.** פרוגטי"ל של זהב: **שבכה.** קופיי"ס דאי אלאפא ליה מיגלא לאשה: **המקפה.** את הפדחת מאזן לאזן: **המגיעים עד לחייה.** על לאשה כוכלתו ותולה לה על לחייה מכאן ומכאן: **אי כבלא דעבדא תנן.** חומס שעושין לעבד בכסותו לסימן הוכחה שהוא עבד והכהוא קתני מתני' דשפחה לא תצא בו: **אבל כיפה של צמר.** כבוגע שמתח השבכה דמקרי ממי כבול ומתקשטת בו: **שפיר דמי.** דכיון דמיגלא שערה לא אלאפא ומחוי: **או דילמא כיפה תנן.** אלא תצא דמיישינן דילמא שלפא ומחוי מתחת השבכה ואינה מגלה וכל שכן כבלא דעבדא: **בכבול ובאסטמא.** לקמיה מפרש מאי אסטמא ומדקתני כל שהוא לאמה מן השבכה ס"מ כיפה תנן: **גליא פרוחי.** מגנפת קטנה לאחר קיסוריה שקולגת לאשה וכסתה[ו] יש שערות קטנות שיולאין חוץ לקיסוריה והן נקראין פרוחי על שמפריחין ויולאין לחוץ ואוגדתן לתחת קיסוריה ע"י מגנפת קלרה: **גליא.** מונעת אותן שערות מלגאת: **אין בה משום בלאים.** שעשויה כמין לבד שקורין פולטר"ל ואינה טוויה: **ואינה מטמאה בנגעים.** מהאי טעמא דגופיה דבגי נגעים כתיב נמי בגד[ז] וליף מכלאים שוע וטווי: אין

הכא בקטלא עסקינן. [ב]דאשה חונקת את עצמה דניחא לה שתראה בבעלת בשר: ר' יהודה אומר של צמר ושל שער אין חוצצין מפני שהמים באין בהן: אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי יהודה בחוטי שער [ג]א"ל אביי הלכה מכלל דפליגי וכי תימא אי לאו דשמעינן מתנא קמא דאיירי בחוטי שער איהו נמי לא הוה מיירי ודילמא כשם קאמר להו כי היכי דמודיתו לי בחוטי שער אודו לי נמי בחוטי צמר [ד]איתמר אמר רב נחמן אמר שמואל [ה]מודים חכמים לרבי יהודה בחוטי שער תניא נמי הכי חוטי צמר מוצצין חוטי שער אין חוצצין ר' יהודה אומר של צמר ושל שער אין חוצצין אמר רב נחמן בר יצחק מתניתין נמי דיקא [ו]דקתני יוצאה אשה בחוטי שער בין משלה בין משל חברתה מני אילימא רבי יהודה אפילו חוטי צמר נמי אלא לאו רבנן היא וש"מ בחוטי שער לא פליגי ש"מ: לא בטוטפת: מאי טוטפת א"ר יוסף חומרתא דקטיפתא א"ל אביי [ז]תהוי כקמיע מומחה ותשתרי אלא אמר רב יהודה משמיה דאביי [ח]אפוזיינו תניא נמי הכי [ט]יוצאה אשה בסבכה המוזהבת ובטוטפת ובסרביטין הקבועין בה איזו טוטפת ואיזו סרביטין א"ר אבהו טוטפת המוקפת לה מאזן לאזן סרביטין המגיעין לה עד לחייה אמר רב הונא עניות עושין אותן של מיני צבעונין עשירות עושין אותן של כסף ושל זהב: ולא בבבול: אמר רבי יצאי בבול זה איני יודע מהו אי בבלא דעבדא תנן אבל כיפה של צמר שפיר דמי או דילמא כיפה של צמר תנן וכ"ש בבלא דעבדא [י]אמר רבי אבהו מסתברא כמ"ד [יא]כיפה של צמר תנן ותניא נמי הכי יוצאה אשה בבבול ובאיסטמא לחצר ר"ש בן אלעזר אומר [יב]אף בבבול לרה"ר כלל [יג]אמר רשב"א כל שהוא למטה מן השבכה יוצאין בו כל שהוא למעלה מן השבכה אין יוצאין בו מאי איסטמא א"ר אבהו ביזיוני מאי ביזיוני אמר אביי אמר רב כליא פרוחי ת"ר [יד]ג' דברים נאמרו באיסטמא [טו]אין בה משום כלאים [טז]ואינה מטמאה בנגעים ואין יוצאין בה לרה"ר משום ר"ש אמרו אף אין

מ) [לקמן קו: דתמר, ג) ס"ל אלא מדר' אמתר אמר רב יוסף אמר ר"י אמר שמואל, ג) לקמן מד:, ד) פי' לקן [ופנרוין ערך אל פי' אב זיטיא], ה) ס"ל אימתר רב אמר כיפה אל אמר תנן ושמואל אמר כבלא דעבדא תנן אבל כיפה אל אמר שפיר דמי, ו) בכבול אף לרה"ר כ"ל, ז) [תוספ' פ"ה:], ח) [לקמן ס.], ט) בס"ל: וכסותה, י) [ריקלפ"ל יגן], כ) [דף סד:], ל) [פ"ט מ"ט דכלאים], מ) להציע כלאים תחתיהן כל"ל

גליון הש"ס

גמ' דאשה חונקת את עצמה. ומזה הטעם נקרא קטלא. הרע"ב פי"ל מ"ם דכלים: **שם בלל אבר רבי שמעון בן אלעזר כל שהוא למטה מן השבכה.** לקמן דף סה ע"ל:

לעזי רש"י

פרונט"ל. נזר קישוט המונח על המצח.
קויפ"א. שבים עשוי רשת.
פולטר"א [פילוטר"א]. (מצע) לָבָד (עשוי מחוטרים, שהם רק כבושים ביחד, ולא ארוגים).

מוסף רש"י

יוצאה אשה בחוטי שער. שקולגת בהן שערה (לקמן סד:). **בין משלה.** אלגיס (שם). **למטה מן השבכה.** כגון כיפה של צמר, **יוצאין בו.** דלא מיישינן דילמא שלפא ומחוויא, דמיגלי שערה ומגנית בה שהשבכה מן הוא לשער (לקמן סה:).

רב נסים גאון

פרק ששי במה אשה
תנו רבנן שלשה דברים נאמרו באיסטמא וכו'. לדברי תנא קמא אין בה משום עטרת חתנים, ולדברי ר' שמעון בן אלעזר אין בה משום עטרת כלות, הוא מחמת הטעם שאמרו במס' סוטה בפרק האחרון בפולמוס של אספסינוס גזרו על עטרות חתנים, בפולמוס של טיטוס גזרו על עטרות כלות. ובפ' א' מן גיטין אמרו אמר ליה ריש גלותא לרב הונא כלילא מגלן דאסיר. אמר ליה מרבנן דתנן בפולמוס של אספסינוס קיסר גזרו על עטרות חתנים ועל האירוס. אדהכי קם רב הונא לאיפוייי, אמר ליה רב חסדא קרא כתיב כה אמר ה' הסר המצנפת, וכי מה מצנפת אצל העטרה, לומר לך בזמן שהמצנפת בראש כהן גדול תהא עטרה בראש חתנים, נסתלקה מצנפת מראש כהן גדול תסתלק העטרה מראש כל אדם. אדהכי אתא רב הונא אשכחיהנו דהוו יתבי וקאמרי להא שמעתא, אמר להו האלהים מדרבנן הוא דאסור.

רבינו חננאל

בקרטלא ומשום דאשה חונקת עצמה כדי שתראה בעלת בשר. פירש רב יוסף טוטפת חומרתא דקטיפתא, יש מי שאומרים כי הוא ממיני מרגליות שתולות הנשים בצואריהן משום עין רעה, ונדחו דבריו. ואיתוקמא מאי טוטפת

מסורת הש"ס

ה א מתי' פ"ג מל' מקוואות הלכה ה סמנ עפקין דמנח טוד וס"ש יו"ד סי' קלח סעיף ד:
ו ב (מתי' פ"ש מהל' שבת הלי"ד) טוס"ש אח"ס סי' סא סעיף טו:
ז ג מתי' פ"ש מהל' שבת הלכה יז"ל סמנ לאין סס טוד וס"ש אח"ס סי' שב סעיף ב:
ח ד מתי' שם הלכה ז טוס"ש שם סעיף ג:
ט ה מתי' פ"ש מהל' כלאים הלכה כ סמנ לאין רפ טוד וס"ש יו"ד סי' שא סעיף יד:
י ו מתי' פי"ג מהל' טומאת צרעת הלכה ח:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כשם קאמר וכו' אמר סס"ל ותא"כ מס"ל אלא מודים איתמר כו' ה"ג בספר הישן סס"ל וי"כ שהוא ס"ל: **(ב)** תוס' ד"ה הכא ומו' אמאי מני לקטלא מתמניתן: **(ג)** ד"ה תניא ומו' מדתני ובטוטפת וסרביטין:

מוסף תוספות

א. בתר דקתני דלא חשבול בהן. ריטב"ם.
ב. שמחבריישת. תוס' סה"ש. **ג.** למיתני. תוס' סה"ש. **ד.** דקתני ולא בחבקין שבצואריהן הוי. תוס' סה"ש. **ה.** [ל]ר"ת ז"ל וחפשוט ליה דכיפה של צמר תנן. ריטב"ם. **ז.** ולא תני לה גבי תכשיטי איש. ריטב"ם. **ח.** משום. תוס' סה"ש. **ט.** שריוהא דדריס בחצר בהדי פאה נכרית דקתני (לקמן סד:). ריטב"ם. **י.** דליכא מידי דמשתרי בחצר אלא כבול ופאה נכרית. ריטב"ם. **יא.** דהא אמרינן לקמן (סד:) כל דבר שאסרו חכמים לצאת לרה"ר אסור לצאת בחצר חוץ מכבול ופאה נכרית וכו' אלמא כבול כיפה של צמר הוא [דהרן]. ריטב"ם. **יב.** דמשום דלית ליה חותם הוא רואה עצמו בן חורין. רשב"ם. **יג.** מדפרש עטמיה בגמ' כדי שלא תתגנה על בעלה. רשב"ם לקמן סד: **יד.** וא"כ הו"ל למפרך מינה לשמואל דאמר בכבול דרישא בבלא דעבדא, אלא [דהיא] נמי לשמואל בבלא דעבדא הוא ולדידיה לאו משום האי טעמא שרו ליה אלא משום קטטה. רשב"ם לקמן סד: [ועי"ש מתוס' ר"ן]. **טו.** אלמא אע"ג דלא הוי טווי וארג אסרי מדרבנן. תוס' פ"ד. ואילו הכא קתני אין בה משום כלאים דמשמע דאפילו כלאים דרבנן ליכא. ריטב"ם. **טז.** מהא. תוס' הלי"ם. **יז.** וכתיב לא תלבש שעטנז בגדילים תעשה לך מאן דלא איישתרי גביה כלאים מחייב במצות ציצית והני כהני הוראיל. תוס' הלי"ם. **יח.** טורין. הגהות מרדכי פימן מ"ם. **יט.** בלבד, יש חילוק בין רך וקשה [ולקן]. תוס' סה"ש. **כ.** אע"ג דבגדי כהונה כלאים דאורייתא הן, מ' הר"ן. **כא.** אפי' ברכין. תוס' הלי"ם. **כב.** שמא תיכרך נימא על בשרו כדאיתא במסכת ביצה (יד.). ריטב"ם. **כג.** שמותר להציען תחתיו משום הדצעה ליתא אלא מדרבנן ובהנהנו דהתם לא שכיח בהו כריכה. נמצא פסקן של דברים, דקשין דאורייתא [שוע טווי ונוז], בהעלאה אסירי מדאורייתא ובהצעה שרו אפילו מדרבנן, ורקשין דרבנן [שאינם שוע טווי ונוז], בין בהצעה בין בהעלאה שרו אפילו מדרבנן. **כד.** הן סדינין המחוברין יחד וביניהם צמר גפן או בלאי בגדים ומחוברין ע"י תפירות. מרדכי פימן שמ"ט. **כה.** ממרדכי פי' שמ"ט בגליסל: אם יש בתוכו בלאי בגדים של צמר ונתחב המחט בהן ובסדינין של פשתן שמצד חוץ ויש בהן ב' תחיפות. עי' מהרש"ל ומהר"ם). **כו.** דלא שכיח בהו טובא כריכה נימא. מרדכי פימן שמ"ט. **כז.** ואם היתה נפתחה לא היתה הצמר נדבק לבגד מחמת תפירה זו. מרדכי פימן שמ"ט. **כח.** הה"ג חזי (חולין קכט.) בכופת שאור שיחבדה לישיבה טמאה מדרס. ממנ"ן. **כט.** [ערך אסטמא]. **ל.** מין הכשיט לא של כסף ולא של זהב הוא אלא. תוס' זרוע הלי' פסח פימן פ"ד אות ג'. [ועי' הגהות מהרש"ס].

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

אין בה משום עטרות כלות ושמואל אמר כבלא דעבדא תגן ומי אמר שמואל הכי והאמר שמואל יוצא העבד בחותם שבצוארו אבל לא בחותם שבכסותו לא קשיא [א]הא דעבד ליה רביה הא דעבד איהו לנפשיה במאי אוקימתא להא דשמואל דעבד ליה רביה בחותם שבכסותו אמאי לא דילמא מיפסק ומירתת ומיקפל ליה ומחית ליה אכתפיה כדרב יצחק בר יוסף דא"ר יצחק בר יוסף א"ר יוחנן [ב]היוצא בטלית מקופלת ומונחת לו על כתפיו בשבת חייב חטאת וכי הא דא"ל שמואל לרב חיננא בר שילא כולהו רבנן דבי ריש גלותא לא ליפקו בסרבלי חתימי לבר מינך דלא קפדי עליך דבי ריש גלותא: גופא אמר שמואל יוצא העבד בחותם שבצוארו אבל לא בחותם שבכסותו תניא נמי הכי [ג]יוצא העבד בחותם שבצוארו אבל לא בחותם שבכסותו ורמינהו לא יצא העבד בחותם שבצוארו ולא בחותם שבכסותו [ד]זה וזה אין מקבלין טומאה ולא בזוג שבצוארו אבל יוצא הוא בזוג שבכסותו [ה]זה וזה מקבלין טומאה [ו]ולא תצא בחמה לא בחותם שבצוארה ולא בחותם שבכסותה ולא בזוג שבכסותה ולא בזוג שבצוארה זה וזה אין מקבלין לימא הא דעבד ליה רביה הא דעבד איהו לנפשיה לא אידי ואידי דעבד ליה רביה וכאן [ז]בשל מתכת וכאן בשל טיט וכדרב נחמן אמר רבה בר אבוה דבר המקפיד עליו רבו אין יוצאין בו דבר שאין מקפיד עליו יוצאין בו ה"נ מסתברא מדקתני זה וזה אין מקבלין טומאה אי אמרת בשלמא של מתכת הני הוא דלא מקבלי טומאה הא כלים דידהו מקבלי טומאה אלא אי אמרת בשל טיט תנן הני הוא דלא מקבלי טומאה הא כלים דידהו מקבלי טומאה והא [ח]תניא [ט]כלי אבנים כלי גללים וכלי אדמה אין מקבלין טומאה לא מדברי תורה ולא מדברי סופרים אלא ש"מ של מתכת ש"מ: אמר מר ולא בזוג שבצוארו אבל יוצא הוא בזוג שבכסותו [י]זוג שבצוארו אמאי לא דילמא מיפסיק ואתא לאיתויי זוג שבכסותו נמי ליחוש דילמא מיפסיק ואתי לאיתויי הכא במאי עסקינן דמיחא ביה מומחא וכדרב הונא בריה דרב יהושע דאמר [יא]רב הונא בריה דרב יהושע כל שהוא ארוג לא גזרו: אמר מר לא תצא בחמה לא בחותם שבצוארה ולא בחותם שבכסותה ולא בזוג שבצוארה ולא בזוג שבכסותה זה וזה אין מקבלין טומאה וזוג דבחמה אין מקבלין טומאה ורמינהו זוג של בחמה טמאה ושל כלים דידהו כלי העשוי מעטיו כזה שאינו מגרפו בכשן מעשה ידי יוצר דיהוי קרוי כלי חרס אלא כלי אדמה מי מקבל טומאה בתמיה: **כלי גגליים.** [יב]לפיעי בקר שעשה מהן כלי: **דמיחא מומחא.** שתרגו בנגד ותו לא מיפסיק: **לא גזרו.** לגלות בו ודרב הונא לענין ארג כי הא גוונא נמי אימתר דלשמעינן דלא חיישינן תו לדלמא מיפסיק: ושל חיישינן בתריג[יב]: **[יג]אע"פ שחברו בדלת וקבעו במסמרים טמא.** והא דאמר בהקומץ רבה (מנחות דף כד.) סדין שעשאו וילון טהור מן המדרס לאו משום קביעות גרידא טהור אלא מייני שעשה שום שינוי מעשה. והא דאמר בנגמר הדין (סנהדרין דף מח.) כפה שנתנתו לספר טהור מן המדרס אף על פי שלא עשתה שום שינוי מעשה כיון דנאסר בהגאה ע"י כן חשוב כשינוי מעשה: אין

אין בה משום עטרות לנוי. דגזרו עליהן שלא תצא בהן מחורכן ומלוך משום לער בעמ' סוטה (דף מט.): **ושמואל אמר.** כגון דאמתני' כבלא דעבדא ופליג אדר' אבהו: **תוחס שבצוארו.** הוא כבלא דעבדא והיו עושין אותו משל טיט: **דעביד ליה רביה.** אימתא ולא שקיל ליה מלותו להוליכו בידו: **מיפסק.** החותם ונשבר ומירתת מרבו שלא יאמר שהוא גנוב להרלות בשוק שהוא בן חורין: **ומקפל ליה.** הטלית על כתפיו כדי שלא ירגיש מקום החותם ולא יביטו שכפל ולמדי הטלית על כתפו כמשוי: **חייב חטאת.** דאינו תכשיט אלא בזמן שלובש דרך מלבוש: **דולהו רבנן לא ליפקו בסרבלי חתימי.** היו עושין חותמות לטליתות שהן כפופין כעין עבדים להרלות שהן כפופין לרש גלותא לא ליפקו דאי מפסקי מרמתי ומקפלי להו: **דלא קפדי עלך.** אם תלך בלא חותם: **יוצא העבד בחותם שבצוארו.** וכשל טיט דלא קפיד עליה לאתויי ואי משום דמירתת מאי חורבא נפקא מינה משום דאימתא דרביה לא מייתי ליה ביידיה דהא לאו הוכחה היא דעבדות אלא כשיטו על צוארו או בכסותו: **וזה וזה אין מקבלין טומאה.** דלאו לנוי עביד שיהא טמא משום תכשיט ואע"ג דכשל מתכת מוקמינן לה להא לאו לקמן מיהו לאו לנוי דיליה הוא אלא לגנאי וכלי תשמיש נמי לא הוי: **זוג.** לנוי עביד: **ולא בזוג שבצוארו אבל יוצא הוא בזוג שבכסותו.** לקמייה מפרש טעמא: **מקבלין טומאה.** שבכשיט הוא: **שבכסותה.** עושים לסוסים מעילין שלא יטנפו: **לא תצא.** כדאמרינן בחידן פרקין (ל' נד:) דמתמזי כמאן דאזיל לחינגא: **אין מקבלין טומאה.** דאין תכשיט לבהמה: **לא אידי ואידי דעבד ליה רביה.** אע"ג דכבול דמתניתין אוקימנא בדעבד איהו לנפשיה אתם הוא דאיכא לאוקמיה בדעבד ליה רביה דאי עבד ליה רביה לא הוה מיתסר דכל זמן שלא נפקא לא שקיל ליה מלותו משום אימתא דרביה ואי מיפסק לא קפיד עליה בעליו משום פסידא דליכא פסידא הלכך לא מייתי ליה אבל הך לא איכא לאוקמא בשל טיט דכמסתברא לקמן מסיפא הלכך אפילו עבד ליה רביה נמי אסור דאי מיפסק קפיד עליה משום פסידא ומירתת עבד ומייתי ליה ביידיה: **דבר המקפיד עליו רבו.** אם יאבד לא יצא דאי מיפסיק מייתי ליה: **מסתברא.** דבשל מתכת קאי מדאינטריך למיתני אין מקבלין טומאה וטעמא משום דלאו לנוי עבידא: **הני הוא דלא מקבלין טומאה.** משום דלאו כלים נינהו הא שאר כלי מתכות מקבלין: **כלים דידהו.** דמתכות: **אלא אי אמרת.** [ד]כלי אדמה לא מקבלי טומאה, אלא אי אמרת של טיט הן, הני חותמות כלים דידהו לא מקבלי טומאה דאינון כלי אדמה, וקיימא לן כלי גללים כלי אבנים [ז]כלי אדמה לא מקבלי טומאה, חותמות דידהו מיבעיא, אלא לאו שמע מינה חותמות של מתכת הן שמע מינה. זוג שבכסותו אמאי שארי ליה רבנן, אוקמנא משום אריג וכדרב הונא בריה דרב יהושע דאמר כל שהוא משום אריג לא גזרו רב הונא מורה לאותתיה דריש גלותא מיתן לבדה דדהבא על קליפשקן. רבי יוחנן דורין מיתן מרגליתא על פרנ[גזתא]. [ואקשינן] מהא דתנינן בזוג של בהמה, וזה וזה אין מקבלין טומאה [ורמינהו זוג של בהמה] טמאה וכו'.

והאמר שמואל יוצא העבד בחותם בו'. ולא בעי לאוקמי מתניתין בחותם שבכסותו דליחא ליה [ח]לאוקמה בדעבד מיהו לנפשיה ומיירי מתני' בכל חותמות[ב]: **הא דעבד איהו לנפשיה.** קשה לרשב"ם אמאי סריא מתני' בדעבד מיהו לנפשיה בחלר כיון דליכא קפידא דרבו וי"ל דאיכא קצת קפידא אבל לא כל כך כמו בעבד ליה רביה: **במאי אוקימתא להא דשמואל בדעבד ליה רביה בו'.** אבל אי מיירי בדעבד מיהו לנפשיה אתי שפיר[ג] [ד]דבלאו הכי לא למיחש דלמא פסיק ליה ביידים כדי שלא יביעו הרואין שהוא עבד[ה] אבל בכסותו[ו] איכא למיחש דלמא מקפל טליתו לכסות החותם[ז] ולא ידע דיש בזה חיוב חטאת אבל בדעבד ליה רביה משום אימתא דרביה יראי לקבל[ח] והשתא נמי ידע הש"ס לדרב יצחק בר יוסף דלא ידע שיש לחוש דילמא מיפסיק ובתר דמשני[ט] מייתי דרב יצחק ותמן לפרושי שיש[י] חיוב חטאת בקיפול: **דילמא** מיפסק ומרתת ומקפל ליה. דאיכא ליה טפי שיהיה מקופל משיראה רבו שנפסק לגמרי ויסבור שבמזיד פסקו למרוד בו: **לא תצא בחמה בו'.** דמיחזי כמאן דאזיל לחינגא כדפי' בקונ' דלא מצינן למימר משום דילמא מיפסיק ואתי לאתויי דהא לעיל (דף נד:) מפרש דזוג אסור משום דמיחזי כמאן דאזיל לחינגא ולא קאמר דלמא מיפסק דומיא דחותם:

מאי שנא שבצוארו דלמא מיפסיק ואתי לאתויי. והא דתנן לקמן (דף סו:) בני מלכים יוצאין בזוגין וכל אדם אלא שדברו חכמים בהווה[א] אומר ר"י דמיירי בזוגין יקרים שיוצאין בהן בני מלכים כגון של כסף ושל זהב דליכא למיחש בהו דילמא מיפסיק דמסתמא תקועין הן יפה בשלשלאות של כסף והכא מיירי בזוג דעלמא דומיא דזוג של בהמה ולמאי דמוקי לה בגמרא[ב] בחריג בכסותו אתי נמי שפיר[ג]: **הב"ע** דמחי. ופ"ת כי היכי דזוג איירי במתי הכי נמי איירי חותם שבכסותו במתי[ד] ואם כן[ה] אמאי אסור[ו] וי"ל דזוג מותר לפי שדרך לאותרגו בנגד שאין שום נגד שלא יהא לאוי לנוי ותכשיט הוא וטרייחוהו לפוסקו מכל בגדים ולגנות בשלשלאות של כסף והכא מיירי בזוג דעלמא דומיא דזוג של בהמה ולמאי דמוקי לה בגמרא[ז] בחריג בכסותו אתי נמי שפיר[ח]: **הב"ע** דמחי. ופ"ת כי היכי דזוג איירי במתי הכי נמי איירי חותם שבכסותו במתי[ט] ואם כן[י] אמאי אסור[יא] וי"ל דזוג מותר לפי שדרך לאותרגו בנגד שאין שום נגד שלא יהא לאוי לנוי ותכשיט הוא וטרייחוהו לפוסקו מכל בגדים ולגנות בשלשלאות של כסף והכא מיירי בזוג דעלמא דומיא דזוג של בהמה ולמאי דמוקי לה בגמרא[יב] בחריג בכסותו אתי נמי שפיר[יג]: **בדרב הונא בו'.** ואע"ג דמילתא דרב הונא מייתי לעיל (דף מ.) גבי חליצה[יד] מדקתמר כל שהוא חריג משמע דה"ק בין לענין חליצה בין לענין דלמא מיפסיק לא חיישינן בחריג[יד]: **[טו]אע"פ שחברו בדלת וקבעו במסמרים טמא.** והא דאמר בהקומץ רבה (מנחות דף כד.) סדין שעשאו וילון טהור מן המדרס לאו משום קביעות גרידא טהור אלא מייני שעשה שום שינוי מעשה. והא דאמר בנגמר הדין (סנהדרין דף מח.) כפה שנתנתו לספר טהור מן המדרס אף על פי שלא עשתה שום שינוי מעשה כיון דנאסר בהגאה ע"י כן חשוב כשינוי מעשה: אין

ב) [לקמן קמ.], ג) [כלים פ"י מ"ו ע"ש] [מנחות סט:] [וסש"ס פיהש"ס דכר זה כשם דאמר מר כלי אבנים], ג) מ"ש זוג שבצוארו דלא דילמא מי כל"ל. כש"ל, ד) [נעיל מ.], ה) [לקמן מז.], ו) [הסגת של מי מוחק מינה: נמיו], ז) שיין לע"ע,

רבינו חננאל

הא דאמר שמואל יוצא העבד בשבח בחותם שבצוארו אבל לא בחותם שבכסותו, הא והא בחותם דעבד ליה רביה. ובחותם שבכסותו אמאי לא נפיק, חיישינן דילמא מיפסיק ומירתת מרביה ומקפל לכסותיה ומנח ליה אכתפיה, וכו' יוחנן דאמר היוצא בטלית מקופלת ומונחת לו על כתיפו בשבת חייב חטאת. וכדאמרו ליה לרב חנניא בר שילא רבנן כולהו לא ליפקו בסרבלא חתימה, פי' דת המלך היתה באותה העת כל הקונה סרבלא מייתי לה גבי מוכס ויחיבי ליה מיכסיה וחתים עליה במטבע של איכן, כדי לידע שניטל מיכסא, וכל טלית שנמצאת בלא חותם איגר בכנפיה, נתפש לובשה [עליה] כגנב המכס, הלכך מתיירא כל אדם לצאת בטלית שתלוי עליה חותם זה, חיישינן שמא יפסק החותם ומפני פחדו מן המוכס יסירה (מעליה) [מעליו] ויקפלה [ויכיר אסורה ב"א: אסור] לכל אדם לצאת בטלית שיש עליה חותם. אבל רב חנני' בר שילא שיש לו נשואות פנים ואינו חושש מן המוכס מותר לו לצאת בטלית שיש בה חותם שאם יתחך החותם אינו חושש, שאינו מתיירא מן המוכס ולא מזולתו. ומפני זה הטעם אסר שמואל לצאת העבד בחותם שעשה לו רבו בכסותו. תנ"ה יוצא העבד בחותם שבצוארו אבל לא בחותם שבכסותו, איני והא תנינן לא יצא העבד לא בחותם שבצוארו ולא בחותם שבכסותו, וזה וזה אין מקבלין טומאה כו'. ושנינן **הא והא דעביד ליה רביה ולא קשיא הא דתאני יוצא** בחותם של טיט דאין רבו [מ]קפיד עליו, ואי נפיל לא מייתי ליה בשבת, והא דתאני לא יצא, בחותם של מתכת דקפיד עליה רביה, ואי נפיל איידי דמירתת מרביה מייתי לה בשבת, הלכך לא [יצא]. הכי נמי מסתברא מדקתני זה וזה, כלומר לא חותם שבצוארו ולא חותם שבכסות, אין מקבלין טומאה, אי אמרת בשלמא של מתכת הני חותמות הוא דלא מקבלי טומאה, הא שאר כלי מתכות מקבלי טומאה, אלא אי אמרת של טיט הן, הני חותמות כלים דידהו לא מקבלי טומאה דאינון כלי אדמה, וקיימא לן כלי גללים כלי אבנים [ז]כלי אדמה לא מקבלי טומאה, חותמות דידהו מיבעיא, אלא לאו שמע מינה חותמות של מתכת הן שמע מינה. זוג שבכסותו אמאי שארי ליה רבנן, אוקמנא משום אריג וכדרב הונא בריה דרב יהושע דאמר כל שהוא משום אריג לא גזרו רב הונא מורה לאותתיה דריש גלותא מיתן לבדה דדהבא על קליפשקן. רבי יוחנן דורין מיתן מרגליתא על פרנ[גזתא]. [ואקשינן] מהא דתנינן בזוג של בהמה, וזה וזה אין מקבלין טומאה [ורמינהו זוג של בהמה] טמאה וכו'.

עין משפט נר מצוה

יא א ב מיי' פ"ט מה"ל שבת הל' יח [ועיין במ"מ] סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' רס סעיף ל' בהג"ה:

יב ג מיי' פ"ח מה"ל כלים הלכה ט:

יג ד סש הלכה ח:

יד ה מיי' פ"כ מה"ל שבת הלכה י סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שה סעיף ל' יב:

טו ו מיי' פי"ט מה"ל שבת הלכה יח סמג שם טוש"ע א"ח סי' שה סעיף ל בהג"ה:

טז ז מיי' פ"א מה"ל כלים הלכה ו:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה כלי גללים **צפע"ני** בקר. ע"ל דף סז ע"ב בתי"ש ד"ה גגלים. וע' במתות סט ע"ב תד"ה כלי גגלים:

מוסף רש"י

היוצא בטלית מקופלת. לאחר שנתנה על ראשו הגביה שפוליה על כתפיו (לקמן קמ:). **חייב חטאת.** שאין זה דרך מלבוש (שם). **כלי גללים.** כלי גללי בהמה (מנחות שם; לו: שיש (לעיל מז.).

מוסף תוספות

א. טפי. תוס' הרא"ש. ב. בין בכסותו בין בצוארו. רשב"ם. ג. אמאי יוצא בחותם שבצוארו הא מפסיק ליה ומייתי ליה בה"ר. ריטב"ם. [ועי' שם] של מין. ד. דהיינו שעמא דבצוארו שרי ובכסותו אסיר. תוס' הרא"ש. ה. ויוליכנו במיר בה"ר. תוס' הרא"ש. דכולי האי לא עביד. מי' הר"ן. דקס"ד דלא חיישינן להפסקה אלא דאגן חרושים שמא יתבייש ויקפל בגדיו עליו לכסותו ויוצא בטלית מקופלת בשבת דאיכא חיוב חטאת כדרב יצחק הילכך בשהוא בצוארו אינו יכול לכסותו אבל השתא בכסותו יכול יפה לכסות בקיפול ומיהו אי דעבד ליה רביה יראא הוא לכסותו שמא ימצאנו רבו ויחשוב שהוא מורד בו. ריטב"ם. ו. לא יצא דנהי דלא מפסיק ליה אפ"ה. מי' הר"ן. ז. זה קל לעשות. תוס' הרא"ש. ח. ומשנינן דאה"נ ומיהו חיישינן דילמא מפסיק מאליו וכדי שלא יחשדנו רבו שהוא נוטלו מקפיל ליה. מי' הר"ן. וא"ת והיאך היה יודע המקשה ההיא דרב יצחק דהא תלמודא מייתי ליה לתירוצה דרך חידוש, י"ל. ריטב"ם. ט. דחיישינן דילמא מיפסיק ומירתת ומקבל ליה. תוס' הרא"ש. י. נמי. תוס' הרא"ש. יא. ואמרינן בגמרא ר' ישמעאל היא דאמר כל ישראל בני מלכים הם, ואמאי לא חיישינן דילמא מיפסיק ואתי לאתויי. תוס' הרא"ש. יב. דאי בשלא ארוג מאי פסקי דתני להו סתמא. ריטב"ם. יג. שבארוג בכסותו מיירי. ריטב"ם. יד. דהא ליכא למיחש דילמא מיפסיק ליה. ריטב"ם. טו. מחי. תוס' הרא"ש. טז. דכמשני הוא וכיון שאפשר למשקליה מערב שבת אטרחוהו דלשקליה, משא"כ כשהוא ארוג בכסותו שהוא בטל לבגד ולא הוי

משרי, ותו דאי אמרת דלשקליה מערב שבת מצטריך למשלח כסותיה וכולי האי לא אטרחוהו. ריטב"ם. [ועי' שם של מין]. יז. אפ"ה. מי' הר"ן. יח. דכי היכי דלעיל גבי חציצה לא גזרו ארוג אטו אינו ארוג, ה"נ הכא גבי זוג לא גזרו ארוג אטו אינו ארוג. ריטב"ם.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

אין בדר' שמואל בו'. דתמיד ליה כלי תמימים דלדם משום דבעי ליה לקלא דע"י הזוג שמועע יודע היכן בהמתו עומדת ומוצאה ע"י כך [1]והוי כמקל של בהמה של מתכת דטמאה הואיל ודלדם רוחה בה וכ"מ לקמן [סב:] גבי בירית טהורה דמשמיע [קול] בכלי מתכות אינו טמא אלא אם כן בעי ליה לקלא:

כל דבר אשר יבא. ותע"ג דהאי קלא לא לגבי טומאה כתיב אלא לגבי הגעלה מקתבר[2] דהתם[3] אין דיבור מעלה ומוריד[4] ואם אינו ענין להגעלה תנהו לענין טומאה[5]: **מתיב רבא** הזוג **והעינבל חיבור.** פי' בקונטרס מדקתי ליה חיבור ש"מ דכי נתפרדו הוי כלי שיטול מקלתו ותע"ג דהדיוט יכול להחזיר כל כמה דלא מהדרי' לאו שלם הוא וקשה לר"י[6] דהא מעיקרא נמי הוי ידענא דהוי כלי שיטול מקלתו ולהכי פריך למאי חזו ומשני דולדי בתפי נעשה לו חזו לא אינו ענין[7] אלא משום דהדיוט יכול להחזירו[1] ומה שפירש נמי והתניא כו' גבי הניא מספורת של דקלמר[8] וכי תימא ה"ק אע"ג דלא מיבחברי כמאן דמיבחברי דמי משמע דאפילו טעמא בחזרת הדיוט משמע דסבר דלא חזי השתא לתידי[9] ואי לאו כמחובר תשיב ליה היאך יקבל טומאה מאחר דלא חזי מידי בלא חזרה: [10]**מתיב רבא הזוג והעינבל חיבור.** אשם נטמא זה נטמא זה וה"מ דמחוברים אבל אלא בשעת חיבור אם נטמא זה לא נטמא זה דהדיוט יכול להחזיר[11] אם הם מחוברים נינהו וממשנה זו אין לנו להוכיח דמיירי בשעת חיבור דקתמר וכי תימא כו' אבל מכח בריית מוכיח דבשעת חיבור מיירי[12] ומבריית גרידתא הוה מלי רבא לאוקומי לתניא אלא דניחא ליה לאקשויי מהך דמיירי בזוג ועינבל בהדיא לתניי דמיירי נמי בזוג ועינבל[13]: [14]**וכי תימא כו') והתניא מספורת של פרקים ואיזמל של רהיטני.** שמי בריאות הן במסכת כלים[15] כל אחד בפני עצמה וברישא[16] קתני בהדיא דכשאינן מחוברין מקבל כל ג' טומאה בפני עצמו וגזרו על טומאה שלא בשעת מלאכה שיהא חיבור לטומאה ליטמא זה כשנטמא זה משום דדמי לשעת מלאכה בחיבורין משמע דאפילו גזירה דרבנן ליכא ואם נטמא זה לא נטמא זה[17] דלא חיים למה שהדיוט יכול להחזירו[18]: [19]**(אלא) אמר רבא הואיל ויכול להקישו.** פי' מקבל טומאה הזוג אבל עינבל דאין רואי להקישו לא[20] ומספורת ואיזמל נמי בלא חיבור רואיין למעין מלאכה דאשוה ומקבלי טומאה כל אחד בפני עצמו כדתני בתוספתא: **אלא אמר רבא כו'.** פירש בקונטרס[21] דטומאה לא פרח אימנו כשנפרד משקיבל הואיל ואיתי להקישו והוה ליה ככלי (עץ) שניקב בפחות ממוליא רמון[22] דלא טהר מטומאה[23] ומשמע שרואה לומר דמכלן ואילך לא מקבל[22] טומאה[23] כיון דנפחת פחות מכשיעור דהוי כלילו שלם לגמרי ונראה לר"י דולדי גם מקבל טומאה מכאן ולהבא[24] ולקונטרס דמקו לפרש כן משום דכשלא היה להם עינבל טהורין ולא מקבלי טומאה אף על גב דראוי להקישו[25] ואינו דומה דכשלא היה בו עינבל מעולם ולדי טהור דכיון שעומד ליתן בו עינבל דהא עביד לקלא והוי גולמי כלי מתכות[26] אבל משנגמר שהיה בו עינבל אף על פי שיטול מקבל טומאה[27] שלא בטל מתורת כלי שהיה עליו קודם לכן והכ"ש הניא כשיש רואה ממנה שנפרה ושיר פחות ממוליא רמון דטהורה (חולין קנא.) אע"ג דחמת שלם שנקרע

ושל דלת טהורה. דלת מחובר לבית הוא שהוא חבור לקרקע ואינו כלי לקבל טומאה וחזא העשוי לו בטיל לגביה כדאמרי' בריש פרקין דלעיל[1] כל המחובר לו הרי הוא כמותו: **של דלת ועשאו לבהמה טמאה.** מכאן ולהבא ואע"פ דלא עבד ביה מעשה אלא שחיבר עליו ותלאה ותלייה לאו מעשה היא שכל הכלים יורדים לידי תורת טומאה במחשבה אין עולין מידי טומאתן אלא בשינוי מעשה לא קשיא הא דאית ליה עינבל הא דלית ליה עינבל מה נפשך אי מנא הוא אע"פ דלית ליה עינבל אי לאו מנא הוא עינבל משוי ליה מנא אין בדר' שמואל בר נחמני א"ר יונתן [2]דאמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן מנין למשמיע קול בכלי מתכות שהוא טמא שנאמר [3]כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש אפי' דיבור יבא באש במאי אוקימתא בדלית ליה עינבל אימא מציעתא ולא בזוג שבצוארו אבל יוצא הוא בזוג שבכסותו וזה וזה מקבלין טומאה אי דלית ליה עינבל מי מקבלי טומאה ורמינהו [4]הערושה זגין למכתשת ולעריסה ולמטפחות ספרים ולמטפחות תינוקות יש להם עינבל טמאין אין להם עינבל טהורין ניטלו עינבליהן עדיין טומאתן עליהם ה"מ בתינוק דלקלא עבידי ליה אבל גדול תכשיט הוא ליה אע"ג דלית ליה עינבל: אמר מר ניטלו עינבליהן עדיין טומאתן עליהן למאי חזו אמר אביי הואיל שההדיוט יכול להחזירו מתיב רבא [5]הזוג והעינבל חיבור וכי תימא הכי קאמר אע"ג דלא מחבר כמאן דמחבר דמי והתניא [6]מספורת של פרקים ואיזמל של רהיטני חיבור לטומאה ואין חיבור להזאה ואמרינן מה נפשך אי חיבור הוא אפילו להזאה [7] ואי לא חיבור הוא אפילו לטומאה נמי לא ואמר רבה דבר תורה בשעת מלאכה חיבור בין לטומאה בין להזאה שלא בשעת מלאכה אינו חיבור לא לטומאה ולא להזאה וגזרו על טומאה שלא בשעת מלאכה משום טומאה שהיא בשעת מלאכה ועל הזאה שהיא בשעת מלאכה משום הזאה שלא בשעת מלאכה אלא אמר רבא הואיל

וכי תימא. דהאי דיבור דקתמר הכי קאמר אפי' מפורדים קרינן ליה חיבור ואתא לאמעוי' דאם נתפרדו משנטמאו לא עלו מטומאתן: **הא פנים.** גבי הניא: **מספורת של פרקים.** שני סכינים שלה מתפרדין: **ואיזמל של רהיטני.** פליינ"ש של אומנים תריסים שנותנים האיזמל לתוך בין שני עניים השעשוין לכך ולאחר מלאכתו נוטלו ומניעו: **חיבור לטומאה.** ואם נטמא זה נטמא זה: **שלא בשעת מלאכה.** הואיל ואין צריכין להיות מחוברין הוו להו כשני כלים ואין חיבור ואף על פי שמחוברין דע"כ שלא בשעת מלאכה דומיא דשעת מלאכה קאמר ובשעת מלאכה מחוברין הן אלמא בחבורין עסקינן וגזרו לחומרא על טומאתם לליחוי חיבור ועל הזאה דלא ליחוי חיבור ומשום הכי קתני חיבור לטומאה לעולם ואין חיבור להזאה לעולם: **אלא אמר רבא.** לא תימא הואיל והדיוט יכול להחזיר דולדתי[8] אד מנא הואי כדקתני בברייתא הזוג והעינבל חיבור וכי מיפרדי הוי כלי שיטול מקלתו[9] ואיתי מקבל טומאה העינבל לעצמו אבל הזוג טמא לעצמו דלא ליה תמורת כלי:

אין בדר' שמואל בו'. דתמיד ליה כלי תמימים דלדם משום דבעי ליה לקלא דע"י הזוג שמועע יודע היכן בהמתו עומדת ומוצאה ע"י כך [1]והוי כמקל של בהמה של מתכת דטמאה הואיל ודלדם רוחה בה וכ"מ לקמן [סב:] גבי בירית טהורה דמשמיע [קול] בכלי מתכות אינו טמא אלא אם כן בעי ליה לקלא:

כל דבר אשר יבא. ותע"ג דהאי קלא לא לגבי טומאה כתיב אלא לגבי הגעלה מקתבר[2] דהתם[3] אין דיבור מעלה ומוריד[4] ואם אינו ענין להגעלה תנהו לענין טומאה[5]: **מתיב רבא** הזוג **והעינבל חיבור.** פי' בקונטרס מדקתי ליה חיבור ש"מ דכי נתפרדו הוי כלי שיטול מקלתו ותע"ג דהדיוט יכול להחזירו[1] ומה שפירש נמי והתניא כו' גבי הניא מספורת של דקלמר[8] וכי תימא ה"ק אע"ג דלא מיבחברי כמאן דמיבחברי דמי משמע דאפילו טעמא בחזרת הדיוט משמע דסבר דלא חזי השתא לתידי[9] ואי לאו כמחובר תשיב ליה היאך יקבל טומאה מאחר דלא חזי מידי בלא חזרה: [10]**מתיב רבא הזוג והעינבל חיבור.** אשם נטמא זה נטמא זה וה"מ דמחוברים אבל אלא בשעת חיבור אם נטמא זה לא נטמא זה דהדיוט יכול להחזיר[11] אם הם מחוברים נינהו וממשנה זו אין לנו להוכיח דמיירי בשעת חיבור דקתמר וכי תימא כו' אבל מכח בריית מוכיח דבשעת חיבור מיירי[12] ומבריית גרידתא הוה מלי רבא לאוקומי לתניא אלא דניחא ליה לאקשויי מהך דמיירי בזוג ועינבל בהדיא לתניי דמיירי נמי בזוג ועינבל[13]: [14]**וכי תימא כו') והתניא מספורת של פרקים ואיזמל של רהיטני.** שמי בריאות הן במסכת כלים[15] כל אחד בפני עצמה וברישא[16] קתני בהדיא דכשאינן מחוברין מקבל כל ג' טומאה בפני עצמו וגזרו על טומאה שלא בשעת מלאכה שיהא חיבור לטומאה ליטמא זה כשנטמא זה משום דדמי לשעת מלאכה בחיבורין משמע דאפילו גזירה דרבנן ליכא ואם נטמא זה לא נטמא זה[17] דלא חיים למה שהדיוט יכול להחזירו[18]: [19]**(אלא) אמר רבא הואיל ויכול להקישו.** פי' מקבל טומאה הזוג אבל עינבל דאין רואי להקישו לא[20] ומספורת ואיזמל נמי בלא חיבור רואיין למעין מלאכה דאשוה ומקבלי טומאה כל אחד בפני עצמו כדתני בתוספתא: **אלא אמר רבא כו'.** פירש בקונטרס[21] דטומאה לא פרח אימנו כשנפרד משקיבל הואיל ואיתי להקישו והוה ליה ככלי (עץ) שניקב בפחות ממוליא רמון[22] דלא טהר מטומאה[23] ומשמע שרואה לומר דמכלן ואילך לא מקבל[22] טומאה[23] כיון דנפחת פחות מכשיעור דהוי כלילו שלם לגמרי ונראה לר"י דולדי גם מקבל טומאה מכאן ולהבא[24] ולקונטרס דמקו לפרש כן משום דכשלא היה להם עינבל טהורין ולא מקבלי טומאה אף על גב דראוי להקישו[25] ואינו דומה דכשלא היה בו עינבל מעולם ולדי טהור דכיון שעומד ליתן בו עינבל דהא עביד לקלא והוי גולמי כלי מתכות[26] אבל משנגמר שהיה בו עינבל אף על פי שיטול מקבל טומאה[27] שלא בטל מתורת כלי שהיה עליו קודם לכן והכ"ש הניא כשיש רואה ממנה שנפרה ושיר פחות ממוליא רמון דטהורה (חולין קנא.) אע"ג דחמת שלם שנקרע

ושל דלת טהורה [8]של דלת ועשאו לבהמה טמאה של בהמה ועשאו לדלת אף על פי שחיברו לדלת וקבעו במסמרים טמא שכל הכלים [9]יורדין לידי טומאתן במחשבה ואין עולין מידי טומאתן אלא בשינוי מעשה לא קשיא הא דאית ליה עינבל הא דלית ליה עינבל מה נפשך אי מנא הוא אע"פ דלית ליה עינבל אי לאו מנא הוא עינבל משוי ליה מנא אין בדר' שמואל בר נחמני א"ר יונתן [2]דאמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן מנין למשמיע קול בכלי מתכות שהוא טמא שנאמר [3]כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש אפי' דיבור יבא באש במאי אוקימתא בדלית ליה עינבל אימא מציעתא ולא בזוג שבצוארו אבל יוצא הוא בזוג שבכסותו וזה וזה מקבלין טומאה אי דלית ליה עינבל מי מקבלי טומאה ורמינהו [4]הערושה זגין למכתשת ולעריסה ולמטפחות ספרים ולמטפחות תינוקות יש להם עינבל טמאין אין להם עינבל טהורין ניטלו עינבליהן עדיין טומאתן עליהם ה"מ בתינוק דלקלא עבידי ליה אבל גדול תכשיט הוא ליה אע"ג דלית ליה עינבל: אמר מר ניטלו עינבליהן עדיין טומאתן עליהן למאי חזו אמר אביי הואיל שההדיוט יכול להחזירו מתיב רבא [5]הזוג והעינבל חיבור וכי תימא הכי קאמר אע"ג דלא מחבר כמאן דמחבר דמי והתניא [6]מספורת של פרקים ואיזמל של רהיטני חיבור לטומאה ואין חיבור להזאה ואמרינן מה נפשך אי חיבור הוא אפילו להזאה [7] ואי לא חיבור הוא אפילו לטומאה נמי לא ואמר רבה דבר תורה בשעת מלאכה חיבור בין לטומאה בין להזאה שלא בשעת מלאכה אינו חיבור לא לטומאה ולא להזאה וגזרו על טומאה שלא בשעת מלאכה משום טומאה שהיא בשעת מלאכה ועל הזאה שהיא בשעת מלאכה משום הזאה שלא בשעת מלאכה אלא אמר רבא הואיל

וכי תימא. דהאי דיבור דקתמר הכי קאמר אפי' מפורדים קרינן ליה חיבור ואתא לאמעוי' דאם נתפרדו משנטמאו לא עלו מטומאתן: **הא פנים.** גבי הניא: **מספורת של פרקים.** שני סכינים שלה מתפרדין: **ואיזמל של רהיטני.** פליינ"ש של אומנים תריסים שנותנים האיזמל לתוך בין שני עניים השעשוין לכך ולאחר מלאכתו נוטלו ומניעו: **חיבור לטומאה.** ואם נטמא זה נטמא זה: **שלא בשעת מלאכה.** הואיל ואין צריכין להיות מחוברין הוו להו כשני כלים ואין חיבור ואף על פי שמחוברין דע"כ שלא בשעת מלאכה דומיא דשעת מלאכה קאמר ובשעת מלאכה מחוברין הן אלמא בחבורין עסקינן וגזרו לחומרא על טומאתם לליחוי חיבור ועל הזאה דלא ליחוי חיבור ומשום הכי קתני חיבור לטומאה לעולם ואין חיבור להזאה לעולם: **אלא אמר רבא.** לא תימא הואיל והדיוט יכול להחזיר דולדתי[8] אד מנא הואי כדקתני בברייתא הזוג והעינבל חיבור וכי מיפרדי הוי כלי שיטול מקלתו[9] ואיתי מקבל טומאה העינבל לעצמו אבל הזוג טמא לעצמו דלא ליה תמורת כלי:

עין משפט נר מצוה

יז א מיי' פ"ח מהל' כלים הלכה יב:

יח ב מיי' פ"ח מהל' כלים הלכה ז:

יט ג מיי' פ' יא מהל' פרה הלכה טו:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אין וכו' הוי בטקל של בהמה. לעיל נב ע"ב:

מוסף רש"י

במחשבה. מלחר שחיבר עליו שינתנו כמות שהוא עכשיו ולא יוסיף תיקון אחר, הוא נמר מלאכתן ומקבל טומאה (לעיל נב:) כגון עור מתוקן שתמנו למנעלים עומד ואינו מקבל טומאה עד שיעשו שתנעלים. מיהב עליו לעשותו שלמן, דאינו חסר שום מלאכה, דהשתא מיד ראוי לנעלן, מקבל טומאה מיד (מנחות סט. וכעי"ז סוכה יד.) וכגון גולמי כלים, דאמר בהכל שוחטין (חולין כה.) כל שעתיד לשוף לשבר ולגבר, ואמר התם דאמרי תפרון מלאכה הוא וטהורים, ואם מיהב עליה שלא לשוף ושלא לשבר, הניחתו מחשבה זו לידי נמר מלאכה מקלן ולהבא (קדושין נט.). וארין עולין מטומאתן. משקיבלה, אלא בשינוי מעשה. שעשה בה מעשה לקלקלם, שיחברם לו יעקבם. וכן עד שלא קבלו טומאה אין עולין מטומאה קבלה טומאה שירדה בחבורה זו אלא בשינוי מעשה, עד שיתחיל לשוף לשבר ולגבר (קדושין שם). וכגון עינבו לנלמן ולמזגם ומשבר עליו לגלוגה וסגרלין, אין מחשבתו מבטלתן מתורת קבלת טומאה (סוכה שם). ולא בטל מתורת כלי ולא טיהר בכך עד שיתן בו אומנ דהוי שינוי מעשה (לעיל נב:).

מוסף תוספות

א. [ב]הגעלה. ריטב"ש.

ב. דהא בבליעה תליא מילתא. ריטב"ש. [עי' פכ"ן.

ג. [כיון] דבפרשה כתיב ענין טומאת מת כדכתיב (במדבר לא, יט) תתחטאו, דהתם. ריטב"ש. ואסיפיה דקרא קא. מי' סרי"ן. ד. מאי קא פריך. תוס' הרש"ש. ה. לחודיה. תוס' הרש"ש. ו. חשיב ליה כמחובר. תוס' הרש"ש. ז. הרי הוא כאילו לא נישל. רשב"ש. ח. ולהפרידם כמו שירצה. רשב"ש. ט. דכיון דכלי אחד הם לא מצינו כלי חצוי טמא וחצוי טהור. תוס' הרש"ש. י. ליה רבא לאביי. רשב"ש. יא. אלא משום סברא דחזרה. רשב"ש. יב. ותקשי לאביי. רשב"ש. יג. וכי חזינן דאפשר לדחויה הדדיון ופרכינן מברייתא. מי' סר"ן. יד. כרשב"ש מתוסף לקן: וכ"ת הכי קאמר. הזוג והעינבל לעולם חיבור אפילו כשנתפרדו ואע"ג דלא מחברי כמאן דמחברי דמי ואם נטמא זה נטמא זה משום שעמא דהדיוט יכול להחזירו ומחוסר חזרה לאו מחוסר מעשה הוא. והתניא וכו'. [ועי' מסר"ש]. טו. דיהדה. רשב"ש. טז. והעינבל לבדו לא יקבל טומאה כלל. רשב"ש. יז. וקשיא לאביי. רשב"ש. יח. ויגיד עליו דעו טעמא דר' יוחנן דאמר הואיל וראוי לגמע בו מים לתינוק וההוא טעמא ליתיה בעינבלין אלא בזגין. ריטב"ש. יט. ודאי חיבור הם ואם נתפרקו הוה ליה כלי שניטל

מקצתו הילכך העינבל שהוה לא הזוג טמא הואיל וראוי להקישו ע"ג כלי חרס לשמיע קול דהוי כעין מלאכה ראשונה והוי כמו כלי שניקב בפחות ממוציא רימון דלא בטיל מתורת כלי ועדיין כלי הוא לקבל טומאה, כך פירש"י במקצת פירושים, ויש פירושים שכתוב בהן. תוס' הרא"ש. [ועי' רש"י ד"ה לא אלא אמר רבא, ופסקו הרי"ף ורא"ש, ופי' מהר"ם, פי"ג, ופס"ן]. כ. כדאמרינן בשלהי המצניע דאם ניקב בפחות ממוציא רימון. תוס' הרא"ש. כא. וכי קתני אין להם עינבל טהורים היינו אפילו היה להם קאמר ע"כ תורף דבריו ז"ל. ריטב"ש. כב. זוג ועינבל. תוס' הרא"ש. כג. אלא שהשומאה שעל הזוג לא פרחה. תוס' הרא"ש. כד. [ו]פי' טומאתן עליהן לגמרי לקבל טומאה. רמב"ן. וכי קתני אין להם עינבל טהורים היינו כשאין להם עינבל מעולם. ריטב"ש. כה. דהתה קשיא ליה כשאין להם עינבל אמאי טמאין יותר ממה שאם לא היה להם עינבל מעולם. תוס' הרא"ש. כו. ובענין כלי מעשה וליכא כדאמרינן לעיל (נב:) בגולמי מחטין. ריטב"ש. כז. מכאן ולהבא. רמב"ן.

מסורת הש"ס

א) כלים פכ"ה מ"ט פוסקה יג: לעיל נכ: קידושין נט. [ומנחות סט.], ב) לקמן סב:, ג) תוספ' דכלים ב"מ פ"ש, ד) פרה פי"ב מ"ח, ה) לעיל מח: [ותוספ' כלים ב"מ פ"ג], ו) דף מח:, ז) רש"ל מתקן כ"ז, ח) ואיתי מקבל טומאה חזוג לעצמו אבל לענין מפרה טומאה לא פרחה מיניה משקבלה כל"ל והשאר ממקק. רש"ל:, ט) [ב"מ פ"ג:], י) רש"ל ומהר"מ כתבו דכל הנך דיבורי תוס' הם דיבו' אחד מן מחיב רבא עד סוף ד"ה אלא וכו' דתמי כתוספתא, כ) ר"מ מ"ז, ל) [כפ"ב דבבא מציעא], מ) ר"מ מ"ז,

תורה אור השלם

1. כָּל דָּבָר אֲשֶׁר יָבֹא בָאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בָאֵשׁ וְטָהֵר אַךְ בְּמֵי נִדָּה יִתְחַטָּא וְכֹל אֲשֶׁר לֹא יָבֹא בָּאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בַּמָּיִם: במדבר לא כג

הגהות הב"ח

(א) גמ' אפי' לחזאה נמי ואי לאו מיבחר: (ב) רש"י ד"ה ניטלו עינבליהן וכו' ומעיקרא כי אין להם עינבל דקתני טהורין משום דעדיין: (ג) ד"ה אלא אמר וכו' דולדתי לאו מנא:

לעזי רש"י

בטדי"ל [בטיי"ל]. עגבל (לשון של פעמון). בירצ"ה [בריי"ן]. ערימה. פליינ"א. מקצועה.

רב נסים גאון

הזוג והעינבל חיבור. ראוי לידע כי זה הזוג זולתי הזוג הנאמר גבי נזיר, ותמצא פי' דבר זה במסכת נזירות בפ' ג' מינין. חרצנים אלו החיצונים, הזגין אלו הפנימיים דברי ר' יהודה. ר' יוסי אומר שלא תשנה כזוג של בהמה החיצון זוג והפנימי עינבל.

רבינו חננאל

ושינגן הא דתני אין מקבלין טומאה בדלית ליה עינבל, והא דתני טמא, בזוג שיש לו עינבל. פי' עינבל, הברזל שבתוך הזוג המקיש בדופני הזוג ומשמיע הקול. וכי הא, מנין למשמיע קול בכלי מתכות שטמא שנאמר כל דבר אשר יבא באש, אפילו דיבור במשמע. ואקשינן במאי אוקימנא להא דתני בזוג בהמה אין מקבלין טומאה בדלית לה עינבל, אימא מציעתא אין העבד יוצא בזוג שבצוארו אבל יוצא בזוג שבכסותו וזה וזה מקבלין טומאה, ואי לית ליה עינבל מי מקבלי טומאה, והתנן הערושה זגין למכתשת ולעריסה ולמטפחות ספרים ולמטפחת תינוקות, כולן יש להן עינבליהן טמאין, אין להן עינבליהן טהורין כו'. ושינגן הא בתינוק דלקלא עבידי, אבל גדול כגון העבד דלחכשיט עביד ליה רבינא אע"ג דלית ליה עינבל מקבל טומאה. ואקשינן ניטלו עינבליהן עדיין טומאתן עליהן, ואי נטלו עינבליהן למאי חזו. ושינגן בזה דכיון דההדיוט יכול להחזירו אע"פ שעדיין לא החזירו כמוחזר דמי. איני והא תנינן מספורת של פרקים ואזמל של רהיטני כו', וכבר פירשנו למעלה. [מה:] ומשני

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

הואיל וראוי להקישו ע"ג חרס. ומשמיע קול בכתחלה ולא בטל ליה ממלאכה דאסורה והוה ליה ככלי שניקב בפחות ממולית דיימון דקיי"ל דלא טייהר מטומאתו משום דראוי למלאכתו. והשתא אימרלו כולהו דבהמה טהורה בלא עינבל דקתני במתני' קמייתא דלאו מנא הוא ובעינבל עומדת כדאוקמינן בגמרייתא דעינבל משוי לה מנא ולאלתר גדול אף בלא עינבל עומדת דלמכשיר הוא ולא בעי עינבל ודייק דקתני בקמייתא דמקבלין טומאה וקבעינם לנקלא עביד קבולי הוא דלא קביל בלא עינבל דקתני אין להם עינבל טהורים בשלא היה לו עינבל דלמכשיר הוא ולא בעי עינבל ודייק דקתני בקמייתא דמקבלין טומאה ולא נגמרה מלאכתן ד) נטולו עינבלין אין לפני טומאתה אין לאחר טומאה טמאים דלא נשתברו כשיעור: ה"ג לה בש"כ ה) **וכל הכלי אשר ישב עליו.** ריש"ל דקרא וכל המשכב וגו' יכול כל כלי במשמע ואפי' אין עשוי לישיבה: **תרוקת.** חלי סאה פי' תרי וקב: **פ"ל אשר ישב.** מדלא כתיב גבי משכב אשר שכב וגבי מושב אשר ישב וכתיב ישכב ישב משמע שישכב עליו תמיד ויש עליו תמיד במיוחד לשכיבה ולישיבה וגבי משכב נמי דריש ליה התם הכי. וכבל הספרים כתיב והיושב על הכלי אשר ישב עליו[1] וקרא אחר הוא ומפרשים אותו התלמידים מדכתיב היושב על הכלי אשר יש עליו אמי ישיבות ריבה הכתוב ללמדך דבמיוחד לישיבה קאמר ולא היא דשמי ישיבות דקאמר טובא לריכי כדמפרש התם ויובא אע"פ שלא נגע ולא נגע אלא ישב או נתלה ולא נגע טומאת דאיטעורין למיכתב גבי זב שטומאת כלי בישיבתו ואע"פ שלא נגע ואיטעורין גבי טהור נמי שטומאת גם הוא ביושבו עליו אע"פ שלא נגע ועוד בש"כ נאו אהבהות קרא קתני לה: **ר' אלעזר אומר במדרסות בו'.** אין בתחלה טומאה לענין שאמרנו דאינו מטמא מדרס למיהו אם הטומאה אין בסוף טומאה כגון ג' על ג' שנטמאו מדרס למיהו אם הטומאה ומתלקן טהור מן המדרס דאמרינן בו עמוד ועשה מלאכתו דאסורה שהיה דאו דאינו הרי עתה אינו דאו לך הלכך טהור מן המדרס ואע"ג דאית בכל חד שלש על שלש והוי כלי לקבל טומאה מיהו אמותת אם הטומאה טיהר לו: **ואין אומרים.** לענין אם הטומאה של טומאת מת עמוד ועשה מלאכתו כלומר אם נטמא ונשבר ועודהו דאוי למלאכה בעלמא שאין מעין מלאכה דאסורה טמא ואם אמרי' עמוד ועשה מלאכתו דאסורה טמא ואם אמרי' עמוד ועשה מלאכתו דאסורה ומיון דלא חזי לכלי יהא טהור וכ"ש דבתחלת טומאתה אין אומרים עמוד ועשה מלאכתו דאסורה דנימא אם אינו מיוחד למת לא יקבל טומאת מת דהא כלי מעשה כתיב[2]: **אומר הוא.** דאי לא עביד מעין מלאכה דאסורה טהור. ועל כרחך לא אימר דר' יוחנן אלא לענין שנשבר ונטהרו כדפרישית לעיל כדאמרינן אלא לענין שאינו עשוי למת לא יטמא בתת דהא כתיב (במדבר יט) והזה על הטהר ועל כל הכלים: **איפוך קמייתא.** דר' יוסי בר' חנינא לר' יוחנן: **סנדל של בהמה.** שלא ליזוק בפרסותיה בפגמים: **נמאי חזי.** אי משום בהמה אין מכשיר בהמה: **מיהו ברגליו.** הוא בעצמו. אלמא הואיל ולשם סנדל עשאו אי לאו דראוי לנעילה לא הוה מטמא ליה ר' יוחנן: **איכא דייייהו דמאים.** ולרב לא מטמא מקבל טומאה לר' יוחנן: **מתון מאי איכא דייייהו דמאים.** דלמאן דאין לחוש לשמות וכב סיכה לית ליה קסבר אין מוליכין שמן למלחמה לסון וה"ה בין רב (בין) לר' יוחנן נמי איכא דייייהו דמאים: **בין ר' חנינא וכו' איכא דייייהו דיקיר.** כבד ואין לחוש בו לגרוסה:

כדעבד

הבהמה לקלקלו ורבינו שמואל גרים סנדל של בהמה ושל מתכת ומיירי בסנדל של ס"ל דלקמן (פס.): **הואיל וראוי לשתות בו מים במלחמה.** וא"ת[לד] והא בזוז שלא היה בו עינבל מעולם לא מטמאין משום דחזי לגמוע[לה] והכא אמאי כמו זוז שלא היה בו עינבל מעולם דכיון דעשה לעורך בהמה אינו מקבל טומאה[לו] ור"ל[לז] דתחלתו נמי עשוי לשתות בו מים במלחמה אי לסון אלא שעיקרו עומד לבהמה ואומר לו עמוד ועשה מלאכתו למאן דנעשי מעין במלאכה דאסורה[לח]: **בשעה שבורח מן הקרב מניחו ברגליו.** מימה א"כ יטמא מדרס ותניא בתוספתא דכלים פרק כיפה ג' סנדלים הם של אדם טמא בתחם ושל בהמה טמא ומתכת אבל מן המדרס בטור: [מ] **ולא בעיר של זהב.** אור"ת דלאו הייינו נושקת[לט] כדפי' בקונטרס[מא] דהא אמרי' בפרק בתרא דסוטה (דף מט:) [מא] מאי עטרות כלות עיר של זהב משמע דעשוי הוא כעין עטרה ואע"ג דאמרי' התם בפומטום של טיטוס גזרו על עטרות תמיכים וכלות והכא לא אסרו אלא בשבת אור"ת [מב] דדוקא לחתנים וכלות גזרו[מג] ולא לשאר בני אדם[מד]:

ואח"כ נגע שרץ בזוג, דר' אלעזר סבר אם ראוי לגמע בו מים טמא אע"פ שאינו משמש מעין מלאכתו הראשונה דדוקא במדרסות בעינן מיוחד לשיבה [ולכן]. תיסע"ל. ל' הראשונה שהם מיוחדים לה והיינו מלאכת המדידה. ריעב"ל. לא. שאתה עושה. תוס' הכ"ש. לב. ואין כח בגמוע זה שאתה בא לטמאה בשבילו כיון שבתחילתו היה מיוחד להשמעת קול דלעולם מלאכה ראשונה עיקר. ריעב"ל. לג. השתא ניחא דכולהו איירי בתחלת טומאה. תוס' הכ"ש. לד. מאי שייך הא דהכא להתיא דלעיל. תוס' הכ"ש. לה. [אלא היכא ד]מעיקרא היה כלי וראוי לקבל טומאה, כשנשבר נמי מקבל טומאה ע"י ראוית מלאכה אחרת. תוס' הכ"ש. לו. וכי תכשיט בהמה אם ראוי לתשמישי אדם יקבל טומאה. תוס' הכ"ש. [דאלת"ה] א"כ טבעת בהמה וכלים וכל תשמישיהם יהיו טמאים משום דחזו לשום תשמיש אדם. ריעב"ל. לז. דשאני הכא. ריעב"ל. לח. דכיון דדברים שפלים בעלמא הם הרי אינם חשובים כלים לטמא בשבילם אלא כשיש בהם מעין מלאכת העיקר שנעשה בשבילה. ורב ור' חנינא סברי דכיון דנעשו בשבילה. ריעב"ל. לט. [שהיא] כעין כביתא שהנשים נושאות לפניהם על החתה. תוס' הכ"ש. מ. אלא הוא חשוק של כסף או של זהב שמשימין סביב ראשה. מרדכי סימן שמ"ו. מא. גורז על ערורות כלות ומפרש בגמ'. אור זרוע הל' שבת סימן ס"ד אות ד'. מב. דמסתבר. תוס' הכ"ש. מג. דומיא דלא תצא כלה באפריון דקתני התם. תוס' הכ"ש. משום שמחה יתירה כדאמרי' התם נמי (ב"ב ס:) זה אפר מקלה שבראש החתנים. תוס' נעיון ז. משום דכתיב אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי. ריעב"ל. מד. ולהכי קרי להו עטרות חתנים ועטרות כלות. תוס' הכ"ש. [אבל] לשאר נשים שאינם כלות שרי בחול אבל בשבת אסור דילמא משלפא ומחריא. אור זרוע הל' שבת סימן ס"ד אות ד'.

מסורת הש"ס

ד) תוגינה כג: נדה מט:. ה) [ל"ל דתנן]. ו) [כלים פי"ל מ"ס]. ז) נטלו עינבלין אחרי טומאתן טמאין דלא כל"ל רש"ל. ח) [מצורע מטלגת דזיבים פרק בן]. ט) [ויקרא עון]. י) [במדבר לח]. יא) [נ"מ פ"ל]. יב) [שייך במשנה דלעיל נז.]. יג) [מפני שיש להן שמחה בהן ועי' תוס' ביצה ז. ד"ה עטרות].

תורה אור השלם

א) כָּל הַמִּשְׁכָּב אֲשֶׁר יִשְׁכַּב עָלָיו הַזָּב וְכָל הַכֵּלִי אֲשֶׁר יֵשֵׁב עָלָיו יִטְמָא: ויקרא טו ד

הגהות הב"ח

(ה) גמ' תלמוד לומר וכל הכלי אשר ישב:

מוסף רש"י

תלמוד לומר אשר ישב. מלמד קרינן אשר יָשַׁב למדנו שאינו מדבר אלא בדאשר מיחד ליסב שם תמיד (חגיגה כב:). מי שמיוחד לישיבה. הוא דאזו אם הטומאה, דמעיג ובנגיו וגו' (נדה מח:). ירושלים דדהבא. ירושלים של זהב, נתי נמש שמלגיית בכל ענייני ירושלים (נדרים נ:).

רב נסים גאון

מאי עיר של זהב. אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן ירושלים דדהבא כי דעביד לה (ר' יוחנן) [ר"ע] לדפיתהו. המגא במס' נדרים בפרק הנודר מן המבושל (דף נ) ר' עקיבא איקדשא ליה בתרתי דבר כלבא שבוע שמע אבוהא אדרא הנאה מכל נכסיה, אזלא ואיתנסיבא ליה בסוראתא הוה גנו בי חיבנא הוה מנקיט לה תיבנא מן מזייה. אמר לה אי הואי לי רמינא ליך ירושלים דדהבא. והזכירו אחר כך שהגיע לעושר גדול כמו שאמרו מן ר' מילי אינתר ר' עקיבא. ולאחר שהגיע ידו שילם לה נדרו ועשה לה ירושלים דדהבא. ובגמרא הדרין פירקא דבני מערבא אמרי מעשה בר בני עקיבא שעשה לאשתו עיר של זהב, חמתה איתתיה דרבן גמליאל וקניאת בה. אתת ואמרה קמי בעלה. אמר לה מה הוית עבדא לי כמה דהוות עבדא ליה דהות מדבנא מן קלעיתה דשערה ויהיבא ליה והוא לעי באורייתא.

רבינו חננאל

רבא הואיל וראוי להקישו התינוק ע"ג חרש ולהשמיע קול. ר' יוחנן אמר הואיל וראוי לגמע בו מים לתינוק עדיין תורת כלי עליהן, ולפיכך עדיין טומאתן עליהן. ואקשינן וכי ר' יוחנן לא בעי (שישא) [שישאר] בכלי המשמש מעין מלאכתו, [והתניא] והיושב על הכלי אשר ישב עליו הזב יטמא, יכול כפה סאה וישב עליה, כפה כו' עד ור' יוחנן אמר בטומאת מת עמוד ונעשה מלאכתו. הנח בפירוש ר' יוחנן אמר כי אין הכלי מקבל טומאה אלא אם הוא ראוי למלאכתו שנעשה בו. ואמרינן אפיך קמייתא ואינא ר' יוחנן אמר הואיל וראוי להקישו לא לר' יוחנן בהדיא דבעי מעין מלאכתו דאסורה ראשונה, דתניא סנדל של מתכת של בהמה טמא, ואמרינן למאי הזי, רב אמר חזי לשתות מים. ר' חנינא אמר ראוי לסוך בו שמן, ר' יוחנן [אמר] ראוי להניחו ברגליו כשבורח ורץ על הקרבים. הנח שמעינו לר' יוחנן דבעי מעין מלאכתו דאסורה כשם שמתחילה למנעל הרגל כך באחרונה. מתניתין ולא תצא אשה בעיר של זהב, מאי עיר של זהב, ירושלים דדהבא

ב א מיי' פ"ז מהל' משכב ומושב הלכה ח:

בא ב מיי' פי"ט מהל' שבת הלכה ו סמג לאוין סה טור וש"ע א"ח סי' שנ סעיף ד:

מוסף תוספות

א. דאי תומאתן עליהן דקתני דוקא טומאה דקודם לכן למה לי טעמא דהקשה ע"ג כלי חרס בלאו הכי נמי. תוס' הכ"ש. ב. ואפילו לרבא. רשב"ם. ג. דחשיב ליה כלי שנשבר בפחות מכשיעור דתורת טומאתו עליו אפילו מכאן ולהבא. ריעב"ל. ד. כדאשכחן במטה שאינה מקבלת טומאה עד שיחזירוה ויחברוה. תוס' הכ"ש. ה. דכי האי גוונא ראוי להיותו כאילו הוא שלם ולהיטמא אפי' מכאן ולהבא. ריעב"ל. ו. מהא. תוס' הכ"ש. ז. טמאים, אם. תוס' הכ"ש. ח. דקתני היינו. תוס' הכ"ש. ט. אלא מן הסתם כיון שהוא ראוי עדיין למלאכה אחרת מקבל טומאה אע"ג דלא יחדו, ותדע לך. רשב"ם. י. טמא. תוס' הכ"ש. יא. דלא משמא משום גימגוי. תוס' הכ"ש. יב. דכל הכלים יורדין לידי טומאה במחשבה. תוס' הכ"ש. ואמאי קתני אין להן עובל טהורין. מי' הכ"ר. יג. דוקא. תוס' הכ"ש. יד. ר' יוחנן דמקבל טומאה. תוס' הכ"ש. טו. דקאמר ר' יוחנן אף אומרין בטמא מת עמוד ונעשה מלאכתנו. תוס' הכ"ש. טז. וא"כ מאי קשיא דר' יוחנן אדר' יוחנן הא דקאמר אף אומרין בטמא מת עמוד ונעשה מלאכתנו היינו בלא ייחדו והא דקאמר הואיל וראוי לגמע בו מים היינו ביחדו אלא ע"כ תרוייהו בלא ייחדו מיירי, אלמא דכלי שנשבר על ידי ראוית מלאכה אחרת מקבל טומאה אפי' בלא ייחדו לכך. תוס' הכ"ש. יז. משמע דבעינן דוקא שיחדו למלאכה אחרת. רשב"ם. יח. הא דאמר רבא חמש מדות בכלי חרס וכו'. תוס' הכ"ש. יט. טהור הוא מלקבל טומאה עוד משום תורת סתם כלי חרס ששיעורו בזיתים ועדיין כלי הוא לקבל בו רמונים. רשב"ם. כ. שוב. רשב"ם. כא. מקבל טומאה מכאן ולהבא, או אם תחלה היה מיוחד לרמונים לא נטהר, אלמא בעינן ייחוד. רשב"ם, ותוס' הכ"ש. כב. דטהור בלא ייחוד. תוס' הכ"ש. כג. קודם חזרת ענבל. רשב"ם. כד. הילכך. רשב"ם. כה. סני ליה. רשב"ם. כו. הילכך ע"י ראוית מלאכה אחרת לא נתבטל שם הראשון ממנו אי לאו דראוי להקישו דהוי מעין מלאכה ראשונה. תוס' הכ"ש. כז. דר' יוחנן ור' אלעזר איירי בסוף טומאה. תוס' הכ"ש. כח. דבריתא מיירי בתחלת טומאה והם נחלקו בסוף הטומאה, וא"כ למה הביאוה לעשות ממנה יסוד למחלוקתם ומה היו צריכים לה. ריעב"ל. כט. דפלוגתא דר' אלעזר ור' יוחנן בתחילת טומאה וכגון הא דזוג ועבבל שהיו טהורים

תוספות רש"ש

אחרת. תוס' הכ"ש. לו. וכי תכשיט בהמה אם ראוי לתשמישי אדם יקבל טומאה. תוס' הכ"ש. [דאלת"ה] א"כ טבעת בהמה וכלים וכל תשמישיהם יהיו טמאים משום דחזו לשום תשמיש אדם. ריעב"ל. לז. דשאני הכא. ריעב"ל. לח. דכיון דדברים שפלים בעלמא הם הרי אינם חשובים כלים לטמא בשבילם אלא כשיש בהם מעין מלאכת העיקר שנעשה בשבילה. ורב ור' חנינא סברי דכיון דנעשו בשבילה. ריעב"ל. לט. והשתא דמיא לההיא דלעיל דכלי שנשבר דבעי מעין מלאכה ראשונה. תוס' הכ"ש. מ. [שהיא] כעין כביתא שהנשים נושאות לפניהם על החתה. תוס' הכ"ש. מא. אלא הוא חשוק של כסף או של זהב שמשימין סביב ראשה. מרדכי סימן שמ"ו. מב. דמסתבר. תוס' הכ"ש. מג. דומיא דלא תצא כלה באפריון דקתני התם. תוס' הכ"ש. משום שמחה יתירה כדאמרי' התם נמי (ב"ב ס:) זה אפר מקלה שבראש החתנים. תוס' נעיון ז. משום דכתיב אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי. ריעב"ל. מד. ולהכי קרי להו עטרות חתנים ועטרות כלות. תוס' הכ"ש. [אבל] לשאר נשים שאינם כלות שרי בחול אבל בשבת אסור דילמא משלפא ומחריא. אור זרוע הל' שבת סימן ס"ד אות ד'.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות